

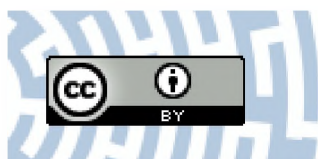

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the **University of Silesia in Katowice**

Title: Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak : pedagog i historyk wychowania

Author: Piotr Kowolik

Citation style: Kowolik Piotr. (2003). Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak : pedagog i historyk wychowania. "Edukacja Ustawiczna Dorosłych" (Vol. 1, (2003), s. 105-108).

Uznanie autorstwa - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Sylwetki wybitnych oświatowców

PROF. ZW. DR HAB. WANDA BOBROWSKA-NOWAK – PEDAGOG I HISTORYK WYCHOWANIA

Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak urodziła się 24 grudnia 1925 roku w Wilnie w środowisku inteligencji pracującej. W kwietniu 1945 roku przyjechała do Łodzi jako repatriantka, gdzie po ukończeniu Kursu dla Wychowawców rozpoczęła w sierpniu tego roku pracę w placówkach opieki nad dzieckiem. Pracując zawodowo uzyskała świadectwo dojrzałości, po czym podjęła studia wyższe na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Łódzkiego w zakresie pedagogiki i psychologii. Studia te ukończyła w roku akademickim 1951/52 uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie pedagogiki. Praca magisterska z zakresu historii wychowania na temat: *Szkolnictwo elementarne w Księstwie Warszawskim i Królestwie Kongresowym* została napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Stefana Truchima.

Pracowała kolejno w różnego typu placówkach wychowawczych i oświatowych, w Liceach Pedagogicznych, w Wojewódzkim Ośrodku Doskonalenia Kadr Oświatowych, pełniła również obowiązki wizytatora w Wydziale Oświaty w Łodzi. Była wykładowcą w Studium Nauczycielskim w Piotrkowie Trybunalskim.

W 1959 roku została zatrudniona na stanowisku starszego asystenta w Katedrze Pedagogiki Uniwersytetu Łódzkiego. Wykładała równocześnie pedagogikę i psychologię w Zaocznym Studium Nauczycielskim w Łodzi oraz na Kursach Eksternistycznych dla pracowników oświatowych.

W październiku 1961 roku, po zawarciu małżeństwa, przeniosła się do Katowic, gdzie rozpoczęła pracę w Katedrze Pedagogiki w Wyższej Szkole Pedagogicznej w charakterze starszego asystenta.

Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii wychowania uzyskała w 1964 roku w Uniwersytecie Łódzkim przedkładając rozprawę pt. *Czasopisma polskie dla dzieci i młodzieży w Królestwie Kongresowym w pierwszej połowie XIX wieku*. Promotorem przewodni doktorskiego był prof. dr hab. Stefan Truchim, recenzentami: prof. dr hab. Tadeusz Pasierbiński (UW) i prof. dr hab. Antonina Kłoskowska (UŁ).

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych przez szereg lat wykładała pedagogikę na kursach dla pracowników wyższych uczelni na Śląsku. Współpracowała

również ze Studium Nauczycielskim oraz Studium Kulturalno-Oświatowym w Katowicach.

Z dniem 1 października 1964 r. została przeniesiona na etat adiunkta w Zakładzie Pedagogiki WSP w Katowicach. Tę samą funkcję pełniła w utworzonym w Katowicach w 1968 roku Uniwersytecie Śląskim w Zakładzie Pedagogiki. W 1972 roku złożyła kolokwium habilitacyjne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie przedkładając rozprawę pt. *Początki polskiej psychologii*. Recenzentami dorobku naukowego i rozprawy byli: prof. dr hab. Eugeniusz Geblewicz, prof. dr hab. Natalia Reuttowa, prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski, prof. dr hab. Stefan Wołoszyn. Decyzja Rady Wydziału Humanistycznego UMCS została zatwierdzona przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną w 1973 roku. Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego została powołana w 1973 roku na stanowisko docenta etatowego w Uniwersytecie Śląskim. W 1981 roku uzyskała tytuł profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych. Kolejno pełniła funkcje: kierownika Zakładu Historii Wychowania (od 1980), zastępcy dyrektora Instytutu Pedagogiki (1978–1980), dyrektora Instytutu Pedagogiki (1980–1981), dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii (1981–1984).

W związku z reorganizacją struktury Wydziału Pedagogiki i Psychologii w roku 1981 została powołana na stanowisko kierownika Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania. Jako kierownik Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania sprawowała opiekę nad badaniami podstawowymi w zakresie dydaktyki i teorii wychowania – umożliwiając pracownikom naukowym uczestnictwo w stażach naukowych i uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

Za osiągnięcia w pracy naukowej i dydaktycznej uzyskała nagrodę III stopnia Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1978 r.), kilka nagród rektorskich, nagrodę zespołową Ministra w Uniwersytecie Łódzkim (1989 r.).

W 1996 roku przeszła na emeryturę. Była zatrudniona w Górnośląskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Mysłowicach.

Pracę naukową rozpoczęła bezpośrednio po ukończeniu studiów i uzyskaniu stopnia magistra w Uniwersytecie Łódzkim (1951/52). Skoncentrowała się wówczas wokół badań nad historią wychowania przedstawiając uzyskane wyniki na Zjeździe Młodych Pedagogów, Psychologów i Historyków Wychowania w Warszawie w 1952 roku.

Tematem tych rozpoznań były zagadnienia pedagogiczne w czasopiśmie „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne” (1770–1777). Idąc śladem obranej tematyki zajęła się rozwojem i funkcjami pedagogicznymi polskich czasopism dla dzieci i młodzieży. Wyniki tych badań W. Bobrowska-Nowak przedstawiła w postaci artykułów w czasopismach przedmiotowych (1958–1964) oraz w rozprawie doktorskiej pt. *Czasopisma polskie dla dzieci i młodzieży w Królestwie Kongresowym w pierwszej połowie XIX wieku*

Do drugiej grupy interesujących zagadnień pani Profesor należała historia polskiej psychologii. Z tego zakresu opublikowała kilka artykułów i rozpraw, które dotyczyły działalności pionierów psychologii naukowej w Polsce (Bolesław Błażek, Julian Ochowicz, Józefa Joteyko i in.). Opracowała obszerny wybór tekstów źródłowych z dzieł polskich psychologów w trzech tomach: I – *Początki przednaukowe psychologii pol-*

skiej”; II – „Pionierzy psychologii naukowej”; III – „Rozwój problematyki i metod psychologii do 1939 roku”. Materiały te przygotowane do druku w 1968 roku, nie ukazały się jednak w całości ze względu na ograniczenia wydawnicze. Opublikowała natomiast w skrypcie wydanym pod wspólną redakcją z K. Czarneckim cz. I pt.: „Polska psychologia przednaukowa”, cz. II pt. „Początki polskiej psychologii naukowej” (Katowice 1970, UŚI).

Wyniki badań nad historią polskiej psychologii przedstawiła początkowo w syntetycznym opracowaniu pt. „Pionierzy psychologii naukowej w Polsce” (1971 UŚI), a następnie jako zmienioną i poszerzoną książkę stanowiącą przedmiot rozprawy habilitacyjnej pt. „Początki polskiej psychologii”. Był to kolejny (LXXXV) tom monografii z *Dziejów Nauki i Techniki* wydany przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich PAN we Wrocławiu 1973 r.

Prowadząc dalsze badania nad historyczną problematyką psychologii wydała skrypt pt. „Materiały pomocnicze do historii psychologii”. *Psychologia rozwojowa i wychowawcza w latach 1870–1930*, który zawierał rozprawę wstępną omawiającą kierunki rozwoju psychologii oraz wybór tekstów źródłowych (I wyd. 1977, UŚI; II wyd. zmienione i poszerzone 1979 r.). Publikacje te zostały odnotowane pozytywnie między innymi: w „Kwartalniku Pedagogicznym” 1974, nr 3, s. 172–178 przez Stefana Zameckiego, a również w *Journal of the History of the Behavioral Science* przez prof. dr Josefa Brožka – Lehigh University – Departament of Psychology Bethlehem USA (Contemporary East European Historiography of Psychology. History of Science 1975; 1977; 233–251, esp.p.p. 237–242). W następnych latach przygotowała syntetycznie ujętą rozprawę pt. „Dzieje psychologii polskiej w latach 1863–1918”, która ukazała się w dziele zbiorowym pod red. B. Suchodolskiego pt. *Historia Nauki Polskiej*, tom IV, część III. Warszawa 1988, PAN. Pozostając w kręgu tej tematyki opracowała temat: „Badania psychologiczne w środowiskach nieprofesjonalistów”.

Z kręgu problematyki historii psychologii polskiej prof. W. Bobrowska-Nowak publikowała artykuły na łamach czasopism naukowych oraz wygłaszała referaty na zjazdach i konferencjach ogólnopolskich (m.in. w Rzeszowie, Krakowie, Lublinie, Warszawie).

Do innej grupy prac, które prowadziła, należała historia pedagogiki, a w tym historia pedagogiki przedszkolnej. Z tego zakresu przygotowała podręcznik pt. „Zarys wychowania przedszkolnego” w dwóch tomach: I – „Teorie pedagogiczne i rozwój praktyki”, II – „Wybór materiałów źródłowych”. Warszawa 1977, WSiP. Książkę pozytywnie ocenił prof. Vl. Krejci na łamach czasopisma „Predškolská výchova” 1978/79.R. XXXIII, nr 11, s. 322–323 (Odborna literatura).

Poszerzając znacznie zawartość treściową tej książki opublikowała „Historię wychowania przedszkolnego”. Warszawa 1983, WSiP.

Tematyki tej dotyczyły również artykuły publikowane w czasopismach, wykłady dla nauczycieli na konferencjach oraz referat przygotowany na Międzynarodową konferencję Historyków Wychowania w Finlandii (1988). Druk w materiałach zjazdu pt. *Education of teachers for kindergartens as an expression of social and national needs*

in Poland in the 19th and in the early of the 20th century. (W:) The Social Role and Evolution of the Teaching Profession in Historical Context. Volume VI. The History of Preschool Teachers Profession. Finland, Joensuu 25–28 July 1988.

Interesując się historią różnych dziedzin pedagogiki Pani Profesor prowadziła badania nad kształtowaniem się pedagogiki resocjalizacyjnej w Polsce, dziejami instytucji oświatowo-opiekuńczych na ziemiach polskich w latach zaborów i w 20-leciu Polski Niepodległej. Z tego zakresu przygotowała skrypt pt. „*Materiały pomocnicze do pedagogiki resocjalizacyjnej i opiekuńczej*” wydany w Katowicach w 1979 roku, UŚI. Przygotowała również rozprawę pt. „*Początki i rozwój działalności opiekuńczej na ziemiach Polski od połowy XIX stulecia do zakończenia I wojny światowej*” oraz *Wybór materiałów źródłowych*. Teksty te zostały opublikowane jako część w dziele zbiorowym pod red. Ireny Lepalczyk pt. „*Źródła do pedagogiki opiekuńczej*”. Warszawa 1988, PWN. Książka została wyróżniona nagrodą Ministra Edukacji Narodowej (UŁ – 1989 r.)

Prezentując wyniki tych badań wskazywała kierunki opieki społecznej i wychowawczej nad dziećmi i młodzieżą w Polsce oraz przykłady upartej walki pedagogów polskich o poprawę warunków rozwojowych młodzieży w latach zaborów i I wojny światowej.

Jako członek Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny prowadziła badania nad wkładem naukowym lekarzy polskich w rozwój psychologii i pedagogiki. Rezultaty przedstawiła na ogólnopolskich zjazdach i konferencjach lokalnych Polskich Historyków Medycyny.

Za pracę w tej dziedzinie przyznano Pani Profesor odznaczenie honorowe medal im. Jędrzeja Śniadeckiego (1978).

Odrębną dziedziną badań W. Bobrowskiej-Nowak była regionalna problematyka pedagogiczna związana z historią Śląska. W tym zakresie kierowała pracami zespołu w dziale „Oświata” w Instytucie Śląskim w Katowicach.

Przez szereg lat była członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN (do 1991). Należy do Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, Oddział w Katowicach. Jest członkiem Polskiego Komitetu Światowej Organizacji Wychowania Przedszkolnego OMEP.

W swoich badaniach naukowych prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak koncentrowała się między innymi na takich tematach:

- Związki pedagogiki z psychologią w Polsce,
- Związki pedagogiki z psychologią lekarską,
- Historia wychowania przedszkolnego,
- Historia polskiej psychologii,
- Recepcja psychologii obcej w Polsce,
- Początki i rozwój pedagogiki resocjalizacyjnej i opiekuńczej,
- Badania pedagogiczne i psychologiczne w środowiskach nieprofesjonalistów.

Zmarła w dniu 31 stycznia 2003 r. i została pochowana na cmentarzu w Katowicach.

Piotr Kowolik